

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба кори диссертатсионии Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ

Мавзӯ ва азмуну мухтавои диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик» ба шиносномаи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз ҷумла ба банди 3 – Антропологияи педагогӣ (консепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, омӯзиш;), банди 5 – Назария ва консепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принципҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асоҳҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия;) мувофиқ мебошад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия

Мухим будани мавзуи таҳқиқоти диссертатсионии аз худи интихоби мавзуи пажӯҳиш маълум аст, зеро таҳлили ташаккули мафҳуми хирад ва хирадгарой дар осори донишмандони сатҳи олии миллат ҳамчун феномени менталитети миллӣ аз зумраи он масъалаҳое мебошад, ки бори дигар аз азал соҳибхирад ва тамаддунофар будани миллати тоҷикро собит месозад.

Дар ин радиф, мавзӯи мазкур имкон медиҳад, ки таҳаввулоти таърихӣ андешаҳои фалсафӣ ва иҷтимоӣ мутафаккирони тоҷик дар самти хирад ва хирадгарой мавриди баррасӣ қарор дода шавад. Омӯзиши амики мероси илмӣ онҳо на танҳо ба шинохти бехтари ҷаҳонбинии миллии мо мусоидат мекунад, балки заминаи мусоидро барои таҳкими ҳувияти миллӣ ва ифтихори ватандорӣ фароҳам меорад. Инчунин, таҳқиқи мазкур имкон медиҳад, ки нақши хирад ва хирадгарой дар рушди тамаддуни тоҷик ва саҳми он дар пешрафти фарҳанги ҷаҳонӣ муайян карда шавад.

Аз ҷониби дигар, таҳлили ташаккули мафҳуми хирад ва хирадгарой дар осори донишмандони тоҷик метавонад барои ҳалли мушкилоти муосири ҷомеаи мо муфид бошад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ ва тағйирёбии босуръати арзишҳо, рӯ овардан ба мероси ғании аҷдодӣ ва дарки амиқи моҳияти хирад ва хирадгарой метавонад ба таҳкими сулҳу субот, рифоҳи иҷтимоӣ ва рушди устувори кишвари мо мусоидат намояд. Ҳамчунин, омӯзиши таҷрибаи гузашта ба мо имкон медиҳад, ки аз хатогиҳои эҳтимоли дар оянда пешгирӣ намуда, роҳи дурусти рушдро интихоб намоем.

Илова бар ин, таҳқиқи мавзӯи мазкур метавонад барои таҳияи барномаҳои таълимӣ ва тарбиявӣ дар муассисаҳои таълимии кишвар муфид бошад. Дохил намудани унсурҳои хирад ва хирадгарой ба барномаҳои таълимӣ метавонад ба тарбияи насли наврас дар рӯҳияи ватандӯстӣ, ахлоқи ҳамида ва муносибати эҳтиромона ба арзишҳои милливу фарҳангӣ мусоидат намояд. Инчунин, омӯзиши мероси илмӣ донишмандони тоҷик метавонад ба рушди тафаккури интиқодӣ ва қобилияти ҳалли мушкилоти мураккаб дар байни донишҷӯён ва хонандагон мусоидат намояд.

Дар маҷмӯъ, мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дорои аҳамияти назариявӣ ва амалии муҳим буда, метавонад ба рушди илми фалсафа, фарҳангшиносӣ ва таърихи миллати тоҷик мусоидат намояд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои таҳияи стратегияҳои рушди иҷтимоӣ-иқтисодии кишвар, таҳкими ҳувияти милли ва тарбияи насли наврас дар рӯҳияи ватандӯстӣ ва эҳтиром ба арзишҳои милливу фарҳангӣ истифода шаванд.

Зеро илму фарҳанги миллати тоҷик дар тӯли тамоми таърихи башарият ба ҳайси сарчашма барои самтҳои гуногуни тамаддуни дигар миллатҳои олам дар хизмат будааст. Назария ва амалияи илмҳои ҷунтиб, риёзиёт, ҳикмату фалсафа, нучум ва кайҳоншиносӣ, меъморӣ ва наққошӣ, санъатшиносӣ ва фунуни адабӣ ва чанд номгӯи дигар тавассути симоҳои барҷастаи милли моли башарият гардиданд. Бузургоне ҷун Рӯдакию Фирдавсӣ, Абулхайсам ва Носири Хусрав, Берунӣ ва Ҳайём, Унсурмаолии Кайковус ва Шамс Қайси Розӣ, Мавлоно ва Шамс, Саъдию Ҳофиз, Ҷомию Бедил, Аҳмади Донишу Туғрал, Айниву Турсунзода ва садҳо нафари дигар кайҳост, ки аз тамаддуни ҷаҳонӣ намояндагӣ мекунанд. Мутаасифона, дар як муддати муайян сиёсати давр майл ба соддагарой дошт ва тавачҷуҳи як-ду насли миллатро аз мазмун ва мундариҷаи ин ганҷи бебаҳо бар канор бурда буд. Бо дамидани насими Истиқлол дар бӯстони Ватан бозгашт ба омӯзишу

пажӯҳиши осор ва назарияҳои мухталифи гузаштагонӣ тамаддуни миллат оғоз гардид, рушд ёфт ва имрӯз дар авҷи аълои худ қарор дорад. Арзи вучуд намудани рисолаҳои илмӣ дар пажӯҳишу таҳлили назари гузаштагонӣ мо боис мегардад, то беҳтарин ва заруртарин нуктаҳои ин назар дар хизмати аҳли адаб ва аҳли омӯзишу парвариш, хосса тарбияти насли навин қарор дода шаванд.

Муаллифи диссертатсия афкори тарбиявии мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик оид ба ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати миллиро объекти таҳқиқоти мавриди муҳокима ва таҳлилҳои илмӣ қарор дода, хеле дуруст ва воқеъбинона изҳор кардааст, ки яке аз мавзӯҳои меҳварии фалсафаву ҳикмат, адабиёту санъати миллии мо таъкид ва даъват ба хирадгароӣ буд, ки дар ҳар даври давлатдорӣ тоҷикон арҷ гузошта ва дар таҳкими давлатдорӣ ба қор гирифта мешуд.

Рисолаи илмӣ Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзӯи «Ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати милли дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод гардидааст, аз ҷумлаи он тадқиқот махсус мегардад, ки хирадро чун хориқаи сирати милли дар тафсиру таъбири андешамандони форсу тоҷик дар ибтидои ҳазораи дууми мелодӣ мавриди таҳлилу пажӯҳиши илмӣ қарор додааст.

Ҳамин тариқ, объект ва мавзӯи тадқиқот мақсади онро пурра муайян мекунанд ва нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда пурра ҷавобгӯи вазифаҳои тадқиқот мебошанд. Дар умум, тамоми қисматҳои муқаддимаии қор ба ҳамдигар робитаи хуби мантиқӣ дошта, ҷавобгӯи талабот ба қорҳои илмӣ ҳамгун ҳастанд.

Қисмати пажӯҳиши рисола аз чор боб, хулоса бо натиҷагирии назариявӣ ва тавсияҳои амалӣ оид ба истифодаи натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, таҳқиқи дурнамои мавзӯ ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Чун ҳадафи асосии пажӯҳиш кашф намудани назарияҳои педагогии мутафаккирони тамаддуни миллати тоҷик дар партави тарғиби афқору андешаҳои хирадгароёнаи онҳо мебошад, унвонҷӯй тавонистааст мавзӯҳои ҳар як боб ва зербобҳоро мувофиқ ба ҳамин ҳадаф интихоб ва таҳлил намояд. Масалан, боби аввали диссертатсия «*Асарҳои мутафаккирон ҳамчун сарчашмаи афкори педагогии рушди хирад*» аст ва он аз зербобҳои «Хирад ва сирати милли ҳамчун пояи маънавии халқи тоҷик», «Табдили ақидаҳои педагогии тоисломӣ сарчашмаи асосии

рушди ақидаҳои педагогии мардуми тоҷик дар асрҳои X-XI”, “Нигоҳи мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик оид ба хирад ва сирати миллӣ дар тарбияи фарзанд” иборат мебошад, ки таҳлили пурраи илмӣ бобро фароҳам овардаанд. Ба ҳамин тарик, бобҳои дигари кор низ бо зербобҳои ҷон дар гирди масъалаи асосӣ баҳс карда, хулосаҳои асосноки илмиро ба бор овардаанд.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд: Қабл аз ҳама, таъкид карданӣ ҳастем, новобаста аз он, ки масъалаи марказии рисола аз тарафи донишмандони ватанӣ ва хориҷӣ ба таври алоҳида ва дар мақолаҳову саҳифаҳои тадқиқоти мухталиф ва давраҳои гуногун ба баҳсу хулосабарорӣ кашида шуда бошанд ҳам, вале гуфтан ҷоиш аст, ки рисолаи мутазаққир ҳамаи он афкору андешаҳоро ба таври густурда ва бо далелҳои нави илмӣ таҳлилу ҷамъбаст намудааст. Онро саҳифаи наv дар илми педагогикаи тоҷик ҳисобидан раво мебошад.

Наwgонии илмӣ таҳқиқот дар асосноккунии имкониятҳои иҷтимоию педагогии насли наврас, зарурати истифодаи андешаҳои тарбиявӣ-ахлоқии мутафаккирони асрҳои X-XI дар ҳамбастагӣ бо педагогикаи халқӣ ва анъанаҳои миллӣ дар оmodасозии насли наврас ба ҳаёти босодат зоҳир мегардад. Муаллиф аҳамияти афкори педагогии мутафаккиронро ошкор ва алокаи зичи анъанаҳои миллии таълиму тарбия, ҳамкориҳои падару модарон бо муассисаҳои таълимиро асоснок кардааст.

Дар раванди таҳқиқот муаллиф асосҳои назариявӣ оид ба ҷанбаҳои асосии ақидаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-ро ҳамчун омили асосии ташаккули хирад ва сирати миллӣ асоснок намуда, зарурияти омӯзиш ва паҳн намудани онҳоро исбот кардааст. ӯ ақидаҳои педагогии мутафаккиронро дар рушди хирад ба системаи муайян дароварда, роҳҳои амалигардонии онҳоро дар тарбияи насли наврас муайян кардааст ва усулҳои ғайбиро барои тақвият бахшидани тарбия дар руҳияи шинохти арзишҳои миллӣ манзур кардааст.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда асоси воқеӣ дошта, аз натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ шаҳодат медиҳанд. Роҳҳои ҳаёт ва ғайбиро илмиву адабии мутафаккирон таҷассуми рушди илму фарҳанги тоҷик дар ташаккули хирад мебошанд. Эҳёкунии асосҳои назариявии таълиму тарбия дар осори мутафаккирон ба зарурати тасвияти амсилаи худии тарбияи насли наврас дар руҳияи арзишҳои миллӣ асос ёфтааст. Таҳлили андешаҳои мутафаккирон исбот мекунад, ки дар рушди сифатҳои ахлоқии насли наврас, муҳити зист, шароити зиндагӣ, оин, урфу одат ва

анъанаҳо нақши муҳим доранд. Истифодаи усулҳои фаъоли таълим ва тарбияи насли наврас дар руҳияи ахлоқи намунавӣ ҷузъи ҷудонашавандаи тарбия дар муассисаҳои таълимӣ мебошанд.

Мавзуи таҳқиқот аз лиҳози назариявӣ ва амалӣ аҳамият дошта, аз ҷониби докторант ба қадри кофӣ омӯхта шудааст. Андешаҳои муаллиф оид ба ташаккули хирад, ҳештаншиносиву ҳудогоҳии миллӣ, ватандӯстӣ ва муҳофизати Ватан ба ташкили дурусти раванди тарбияи насли наврас дар замони муосир мусоидат мекунад.

Муаллиф дар таҳқиқи худ нақши муҳими муассисаҳои таълимӣ, оила ва ҷомеаҳо дар тарбияи насли наврас таъкид намуда, ҳамкориҳои онҳо дар ташаккули шахсияти комил зарур мешуморад. Таҳлили амиқи муносибатҳои педагогии мутафаккирон бо воқеияти имрӯза имкон медиҳад, ки усулҳои муосири таълим ва тарбияро дар асоси анъанаҳои миллӣ ва арзишҳои умумиинсонӣ таҳия ва амалӣ намоем. Ин равиш ба баланд бардоштани самаранокии раванди таълим ва тарбия дар муассисаҳои таълимӣ мусоидат мекунад.

Муаллиф ба хулосае меояд, ки омӯзиши амиқи осори мутафаккирон ва истифодаи андешаҳои педагогии онҳо дар тарбияи насли наврас метавонад заминаи мустаҳкаме барои ташаккули ҷаҳонбинии миллӣ, ҳисси ватандӯстӣ ва масъулияти шаҳрвандӣ гузорад. Ӯ пешниҳод менамояд, ки дар барномаҳои таълимӣ ва тарбиявӣ маводи мувофиқ дохил карда шавад, то насли наврас бо мероси ғании фарҳангии миллати худ ошно гардад. Ин ба онҳо имкон медиҳад, ки арзишҳои миллиро кадр кунанд ва дар рушди ҷомеа саҳмгузор бошанд.

Дар асоси таҳлилҳои гузаронидашуда, муаллиф тавсия медиҳад, ки барои такмили ихтисоси омӯзгорон ва мураббӣён курсҳои махсус ташкил карда шаванд, ки дар онҳо усулҳои истифодаи андешаҳои педагогии мутафаккирон дар раванди таълим ва тарбия омӯзонида шаванд. Ин ба онҳо имкон медиҳад, ки бо дониш ва малакаҳои зарурӣ муҷаҳҳаз гарданд ва ба таври самаранок дар тарбияи насли наврас саҳм гузоранд. Ҳамчунин, тавсия мешавад, ки дар муассисаҳои таълимӣ ҷорабиниҳои фарҳангӣ ва маърифатӣ гузаронида шаванд, ки ба муаррифии осори мутафаккирон ва арзишҳои миллии тоҷик нигаронида шудаанд.

Ҳамин тариқ, таҳқиқоти мазкур ба рушди илми педагогикаи тоҷик саҳми арзанда гузошта, дар татбиқи амалии андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI дар шароити муосир нақши муҳим мебозад. Натиҷаҳои он метавонанд дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва тарбиявӣ, такмили ихтисоси омӯзгорон ва мураббӣён, инчунин дар ташкили

чорабиниҳои фарҳангӣ ва маърифатӣ дар муассисаҳои таълимӣ истифода шаванд. Ин ба баланд бардоштани сатҳи таълим ва тарбия дар ҷумҳурӣ мусоидат мекунад ва барои омода намудани насли наврас ба ҳаёти босаодат замина мегузорад.

***Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои
дар диссертатсия зикршуда:***

Хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар асоси таҳлили адабиёти илмӣ ва натиҷаи ҷамъбасту арзёбии қорҳои таҷрибавию озмоишӣ асоснок карда шудаанд. Дастовардҳо бо тақия ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилоотӣ, таҳлили мафҳумҳои асосӣ, методҳои таҳқиқотӣ ва таҷрибаи муаллиф таъмин шудаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳо бо омӯзиши сарчашмаҳои ҳаттӣ, ақоиди педагогӣ, асосҳои назариявӣ оид ба анъанаҳои миллии тоҷикон ва педагогикаи мардумӣ таъмин мегардад. Истилоҳот бо дарназардошти мафҳумҳои муосир ба муоширати илмӣ ворид карда шуданд. Муқаррароти асосӣ дар нашрияҳои илмӣ, конференсҳо, ҷаласаҳои кафедра ва чорабиниҳои илмӣ-методӣ инъикос ёфтанд.

***Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия
бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо:***

Натиҷаҳои таҳқиқот имкон медиҳанд, ки ҷанбаҳои муҳими таълиму тарбия дар асоси мероси гаронбаҳои аҷдодӣ ва арзишҳои миллию фарҳангӣ муайян карда шуда, роҳҳои самараноки татбиқи онҳо дар шароити муосир пешниҳод гарданд. Инчунин, таҳлил ва баррасии масъалаҳои вобаста ба истифодаи анъанаҳои миллий дар раванди таълим, имконият медиҳад, ки муносибати эҳтиромона ба таърихи халқи худ, забон ва фарҳанг таъшаққул ёбад.

Дар ҷараёни таҳқиқот, муаллиф ба хулосае омадааст, ки омилҳои анъанавӣ дар тарбияи насли наврас нақши муҳим доранд ва истифодаи онҳо дар раванди таълим метавонад ба баланд бардоштани сатҳи маънавияти ҷомеа мусоидат намояд. Пешниҳод шудааст, ки дар барномаҳои таълимӣ унсурҳои фарҳанги миллий, аз қабилӣ афсонаҳо, ривоятҳо, бозиҳои халқӣ ва дигар намудҳои эҷодиёти шифохӣ ва ҳаттӣ ворид карда шаванд.

Тавсияҳои методӣ ва амалии пешниҳодшуда дар таҳқиқот метавонанд барои омӯзгорон, методистон, қормандони соҳаи маориф ва

дигар шахсони манфиатдор дар тарбияи насли ҷавон муфид бошанд. Онҳо имкон медиҳанд, ки дар раванди таълим аз таҷрибаи бойи педагогикаи халқӣ истифода бурда, арзишҳои миллиро дар шуури хонандагон ҷой намоянд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот боз дар он аст, ки маводи ҷамъовардашуда ва хулосаҳои баровардашуда метавонанд дар таҳияи дастурҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва воситаҳои таълимии дигар истифода шаванд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқот имкон медиҳанд, ки барномаҳои такмили ихтисоси омӯзгорон такмил дода шуда, онҳоро бо усулҳои самараноки истифодаи анъанаҳои милли дар раванди таълим мусаллаҳ гардонанд.

Ҳамчунин, натиҷаҳои пурарзиши ин рисолаи илмӣ ва тавсияҳои пешниҳодшуда ҷароғе хоҳад буд барои донишомӯзони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, коллеҷу литсейҳо, ки дар роҳи касби илму маърифат қадам мезананд. Инчунин, он метавонад сатҳи маърифатнокии падарону модаронро вобаста ба масъалаҳои ташаккули сирати милли ва арзишҳои милли баланд бардорад. Донишкадаи такмили ихтисос ва филиалҳои он дар минтақаҳо, таҳсилоти баъдидипломии хатмкунандагони донишгоҳу донишкадаҳо, унвонҷӯёну аспирантон ва дигар кормандони соҳаи илм, ки ба ин мавзӯ саруқор доранд, метавонанд дар мавридҳои зарурӣ аз ин ганҷинаи илм баҳра баранд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ:

Нуктаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 4 монография ва 50 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъби расидаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот, ки дар диссертатсия инъикос ёфтаанд, бо иштироки бевоситаи муаллиф ба даст омадаанд. Дар онҳо муносибати шахсии муаллиф ба масъалаҳои тадқиқшаванда, ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳҳои ҳалли онҳо, инчунин саҳми ӯ дар илми соҳавӣ зоҳир мегардад.

Натояҷи таҳқиқот, ки дар маҷаллаҳои муаллиф инъикос ёфтаанд, на танҳо барои муаллиф, балки барои тамоми ҷомеаи илмӣ аҳамият дошта, дар маҷмӯъ, инъикоскунандаи сатҳи баланди дониш, маҳорат ва таҷрибаи муаллиф мебошанд. Онҳо саҳми ӯро дар илм ва технология нишон дода, барои пешрафти ҷомеа замина мегузоранд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

Тарзи таҳияи рисолаи диссертатсионӣ ва автореферат ба меъёрҳои "Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ докторӣ (PhD), номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ нашршуда" ҷавобгӯ буда, автореферати диссертатсия мухтавои фишурдаи рисоларо инъикос намуда, доир ба асли пажӯҳиши анҷомдодашуда ва дастовардҳои муаллиф тасаввуроти равшан медиҳад.

Натиҷаҳои ҳосилшуда, саҳеҳият, хулоса ва тавсияҳо мувофиқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз нигоҳи илмӣ-методӣ исбот карда шуда, ба андозаи зарурӣ бо пешниҳодоти назариявӣ ва амалӣ, намунаҳо ва ҷадвалҳо таъмин мебошанд.

Диссертатсия мутобиқи Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ, ба таври содда ва бидуни хато навишта шуда, тарзи таҳия, ҷойгиркунии бахшҳои гуногуни он, алоқамандии мантиқӣ ва пайвастагӣ қомилан риоя шудааст. Оид ба ҳар як фасл ва дар маҷмӯъ ба рисола хулосаҳои дақиқ бароварда шудаанд.

Бояд зикр кард, ки муаллифи диссертатсия дар таҳияи рисола ва автореферат масъулияти баланд зоҳир намуда, ҳар як ҷузъиёти онро бодикқат баррасӣ намудааст. Муҳим аст, ки мазмуни рисола ба таври мушаххас ва муназзам ифода гардида, ҳамчун ҳуҷҷати муҳими муаррифгари рисола, муҳимтарин ҷанбаҳои таҳқиқотро дар бар гирифтааст ва ба таври возеҳу равшан пешниҳод шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Дар баробари ҳамаи ҳасаноти қори диссертатсионии Саидиброимов Ш.О., дар он баъзе нуқсониҳо астанд, ки ҳарчанд ба хулосаҳои илмӣ он таъсиргузор набошанд ҳам, вале ислоҳи онҳо дар оянда боиси боло рафтани сифати кор хоҳад шуд, аз ҷумла:

1. Диссертант дар рисола ҳамбастагии ақидаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷикро бо педагогикаи мардумии тоҷикони Бадахшон оид ба ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати миллӣ мавриди таҳқиқ қарор дода, асоснок ҳам намудааст. Барои ин амал, муаллифи рисола маводи зиёдеро ҷамъоварӣ, муқоиса ва таҳлил намудааст, аммо ба назар мерасад, ки баъзе аз манбаъҳои ҷунин мавод, масалан, сокинони шаҳри Хоруг ва ноҳияи Ванҷи ВМКБ, ки дорои

маводи педагогии ғании мардумӣ буда, чанбаҳои зиёди тарбиявиرو дар бар мегиранд, аз доираи таҳлил дар канор мондаанд.

2. Дар рисола мисолҳо аз дастовардҳои маорифи кишвар, махсусан пешравиҳои маорифи ВМКБ дар солҳои 2020-2021 мисолҳо оварда шуда, муҳаққиқ андешаҳои худро бар мабноси онҳо асоснок намудааст. Агар барои тақвият ва асоснок намудани баъзе таҳлилҳои таҳқиқот муаллиф аз дастовардҳои солҳои таҳсили 2021-2022 ва 2022-2023-и маорифи кишвар мисолҳо меовард, ба фоидаи кор мешуд.

3. Дар диссертатсия масоили вобаста ба истифодаи осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик дар тарбияи ахлоқи насли наврас дар ҳамбастагӣ бо анъанаҳои миллии мардуми тоҷик зимни таъмини робитаи зичи оила, мактаб ва ҷомеа хеле муфасссал баррасӣ шудааст, вале нишон дода нашудааст, ки ин робитаи зичу доимии ин се ниҳодро бо кадом роҳу воситаҳо мумкин аст самаранок ба роҳ монд.

4. Қисмати “Методҳои тадқиқот” дар муқаддимаи рисола қариб, ки дар шакли вазифаҳои тадқиқот тарҳрезӣ шудаанд ва хуб мебуд, агар ҳар як методи истифодашуда ба таври мушаххас ва бо вазифаҳои худ номбар мешуд.

5. Баъзе мақолаҳои таҳқиқотӣ, ки бевосита ба мавзӯи таҳқиқ марбутанд, аз назари муаллиф дур мондаанд.

Ҷо-ҷои матни рисола аз камбудҳои имлоӣ ва техникӣ низ ҳолӣ нест, ки ба ислоҳ эҳтиёҷ доранд.

Дар умум, рисола ҳамчун як таҳқиқи хуб ва пурраи илмӣ ҷавобгӯи тамоми талабот буда, автореферат ва мақолаҳои нашршудаи унвонҷӯй музмуну мундариҷаи таҳқиқотро ба таври зарурӣ инъикос менамоянд.

ХУЛОСАИ ҶАМЪБАСТӢ:

1. Диссертатсияи Саидиброимов Ш.О. дар мавзӯи «Ташаккули хирад ҳамчун хориқаи сирати миллии дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик» кори илмӣ-таҳқиқотӣ баанҷомрасида махсуб ёфта, аз ҷониби муаллиф мустақилона иҷро шуда, бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ таъмин аст. Довталаб ба ҳадаф ноил шуда, вазифаҳои илмиро ҳаллу ҷавб кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст.

2. Диссертатсияи илмӣ Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзӯи «Ташаккули хирад ҳамчун ҳолиқаи сирати миллии дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и форсу тоҷик» ба талаботи “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ

шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣи доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илми филология,
профессори кафедраи
назария ва таърихи адабиёти
Донишгоҳи байналмилалӣи
забонҳои хориҷии Тоҷикистон

Исрофилниё
Шарифмурод Раҳимзода

Суроға: 734064, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Сино,
кӯчаи Деҳи боло, 162
Тел.: (+992) 93 36 70 999; 900909696
E-mail: isrofilniyo@mail.ru
«17» апрели соли 2025

Имзои Ш.Р. Исрофилниёро тасдиқ менамоям:
сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДБЗХТ ба номи С.Улугзода

Юсуфова Б.Ғ.

Суроға: 734019, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Ф. Муҳаммадиев, 17Аб.
Телефон: +992-37) 2325029; 2325000; факс: +992372325003.
E-mail: rectorat/dbzkht.tj@mail.ru

«01» апрели соли 2025